

Jutri je še en dan *C'è ancora domani* **14+**

avtor
Matjaž Marinič

100 | Kinodvor.
15 | Mestni kino.

DEMIURG

Kazalo

Uvodna beseda	3
O filmu	3
Filmografski podatki	3
Kratka vsebina	4
Daljša vsebina	4
O avtorici	6
Režiserka o filmu	7
Odzivi	7
Pred ogledom filma	8
Zgodovinsko ozadje	8
Neorealizem	9
Glasba v filmu	10
Družinsko nasilje	10
Izhodišča za pogovor po ogledu filma	11
Vsebinska vprašanja ter vprašanja, vezana na like in tematiko filma	11
Obravnava nasilja v filmu	15
Potujitveni in komični elementi	15
Vprašanja, vezana na estetiko filma	16
Film in glasba	17

Demiurg in Kinodvor dovoljujeta in spodbujata nadaljnjo uporabo gradiva za filmskovzgojne namene. Veseli bomo vaših odzivov, poročil o uporabi, konkretnih učnih priprav na film, predlogov in pripomb. Gradivo je oblikovano kot pomoč staršem ali strokovnim delavcem v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Za vse druge uporabe nam pošljite pisno prošnjo na demiurgos@siol.net ali na solski@kinodvor.org.

Gradivo je nastalo s podporo programa Evropske unije Ustvarjalna Evropa, Creative Europe Media.

Sofinancira program Evropske unije Ustvarjalna Evropa Creative Europe MEDIA

Kolofon | **Jutri je še en dan** • Gradivo za učitelje in starše • *Avtor*: Matjaž Marinič • *Uredila*: Barbara Kelbl • *Jezikovni pregled*: Mojca Hudolin • *Slikovno gradivo*: Demiurg, arhiv Kinodvora • *Izdal v elektronski obliki*: Javni zavod Kinodvor, *zanj*: Metka Dariš; *Demiurg, zanj*: Cvetka Flakus, september 2024.

Uvodna beseda

Jutri je še en dan je italijanski film iz leta 2023; režirala ga je Paola Cortellesi, ki v njem tudi igra glavno vlogo. Filmska zgodba se dogaja v Rimu v petdesetih letih prejšnjega stoletja in pripoveduje o družbenih normah, sanjah in upanju v času po drugi svetovni vojni. V ospredju zgodbe je Delia, gospodinja, ki živi z nasilnim možem Ivanom in tremi otroki. Kljub težkim življenjskim razmeram Delia ohranja sanje o boljšem življenju zase in za svoje otroke. Njeno življenje se vrti okoli skrbi za družino in vzdrževanja doma, vendar sanja o svobodi in samostojnosti, ki ju kot ženska v tistem času težko doseže. Film pa presega temo življenja žensk v patriarhalni družbi povojne Italije ter s humorno in iskrivo estetsko drznostjo današnjim generacijam mladih na svež način odpira vprašanja o odnosih, enakopravnosti in življenjskih perspektivah.

O filmu

Filmografski podatki

slovenski naslov Jutri je še en dan
izvirni naslov C'è ancora domani
država in leto produkcije Italija, 2023
tehnični podatki DCP, črno-beli, 118 minut

režija Paola Cortellesi

scenarij Furio Andreotti, Giulia Calenda, Paola Cortellesi

fotografija Davide Leone

montaža Valentina Mariani

glasba Lele Marchitelli

producenta Mario Gianani, Lorenzo Gangarossa

igrajo Paola Cortellesi, Valerio Mastandrea, Romana Maggiora Vergano, Emanuela Fanelli, Giorgio Colangeli, Vinicio Marchioni, Francesco Centorame, Raffaele Vannoli, Paola Tiziana Cruciani, Yonv Joseph, Alessia Barela

produkcija Wildside, società del gruppo Fremantle, Vision Distribution, società del gruppo Sky

koprodukcija Sky, Netflix

distribucija Demiurg

nagrade srebrni trak za film leta Nacionalnega združenja italijanskih filmskih novinarjev; nagrada Davida di Donatella za najboljšega novega režiserja ali režiserko, najboljši izvirni scenarij, najboljšo igralko, najboljšo stransko igralko, nagrada občinstva; Rim (posebna nagrada žirije, nagrada občinstva); Göteborg (nagrada za najboljši mednarodni film); Sydney (nagrada za najboljši film)

Kratka vsebina Delia je žena in mati treh otrok, ki živi skromno življenje v Rimu, kmalu po koncu druge svetovne vojne. Dnevno je prisiljena prenašati fizično in verbalno nasilje moža Ivana ter žalitve tasta Ottorina. Ko se njena hči zaroči z Giuliom je presrečna, nato pa vse bolj zaskrbljena, ko opazi, da se Marcellino razmerje razvija v podobno smer kot njeno z Ivanom. Nekega dne prejme skrivnostno pismo, ki bi ji lahko omogočilo boljše prihodnost, in Delia začne razmišljati, da lahko sama odloča o svojem življenju.

Daljša vsebina Opozorilo: vsebina vsebuje kvarnike (spoilerje), ki lahko močno vplivajo na prvi ogled filma.

Filmska zgodba se prične maja leta 1946 v Rimu. Delia je poročena z Ivanom, nasilnim moškim, ki jo pretepa in ponižuje. Par živi v skromnih razmerah s tremi otroki. Prvorojenka Marcella zaničuje mater zaradi pasivnosti, s katero prenaša zakonske zlorabe, poleg tega pa sumi, da oče med večernimi izhodi vara Delio z drugimi ženskami. Mlajša dva sinova se ves čas prepirata in kar tekmujeta kdo bo bolj izviren pri uporabi kletvic. Delijin dan se začne s fizičnim in psihološkim nasiljem moža Ivana in tasta Ottorina, ki ne more več vstati iz postelje, z gospodinjskimi opravili in različnimi slabo plačanimi deli. V prodajalni dežnikov, kjer dela že tri leta, je slabše plačana od vajenca zgolj zato, ker je ženska. Na poti domov skriva del zasluženega denarja, ki ga že leta varčuje za poročno obleko hčerke Marcelle.

Delia na ulici najde družinsko fotografijo ameriške družine in opazi vojaka, ki jo je očitno izgubil. Ko jo vrne, ji vojak, ki mu je ime William, iz hvaležnosti podari ameriško čokolado. Delia se nato na tržnici sreča z najboljšo prijateljico Mariso, duhovito in optimistično prodajalko zelenjave, ki v nasprotju z njo živi v ljubečem odnosu z možem. Na poti domov se ustavi

pri mehaniku Ninu, mladostniški simpatiji, ki pa ni privedla do poroke, saj je Nina prehitel Ivano. Doma pred hišo jo v dobro voljo spravi Marcella s fantom Giuliom. Vsi na dvorišču so srečni za mlada zaljubljenca in ugotavljajo, kako lep par sta. Giulio Delio vpraša, ali bi lahko njej in Ivanu na nedeljskem kosilu predstavil svoje starše. V skladu s tradicijo morajo starši bodočega zaročenca obiskati starše zaročenke na njihovem domu, kar Marcello prestraši. Ne le da Giulio prihaja iz premožne meščanske družine, ki ima v lasti najboljšo mestno kavarno; doma ji bosta delala sramoto mlajša brata s svojim obnašanjem, oče, ki preveč pije, in dedek Ottorino, ki preklinja devico Marijo. Delia hčerki obljubi, da bo poskrbela za vse. Sinova bo podkupila, dedka bodo zaklenili v sobo, vino pa bodo držali čim bolj stran od Ivana. Delia na poti v stanovanje prejme pismo, ki ga skrivoma prebere in skrije. Ko pride Ivano domov, Marcella oznani novico o nedeljskem kosilu, kar razveseli Ivana, saj se bo hči poročila v bogato družino. Delia želi proslaviti novico s čokolado, ki jo je dobila od ameriškega vojaka, a jo Ivano zaradi tega pretepe. V sobi Delia ponovno prebere pismo, ki ga je prejela, in ga vrže v koš za smeti.

Naslednji dan Delia pripravi vse potrebno za nedeljsko kosilo, kjer se kljub neprijetnim dogodkom, ki jih povzročita Ivanovo vulgarno obnašanje ter Ottorinova prisotnost, Giulio in Marcella uradno zaročita. Delia po nesreči razbije krožnik, na katerem je Ivanova mama prinesla pecivo, zato Giulio povabi vse na sladoled v njihovo kavarno. Ivano ostane doma z Delio in jo znova pretepe. Ottorino poduči Ivana, da ne sme ves čas tepsti žene, temveč le občasno, saj se bo sicer navadila na udarce.

Naslednji dnevi minevajo v ustaljenem ritmu. Delia pridno opravlja priložnostna dela in še naprej daje na stran denar za Marcellino poročno obleko. Na poti domov jo ustavi William, ki opazi modrico na njenem telesu. Ponudi ji pomoč. Ko gre mimo mehanika, opazi, da zapira delavnico. Nino ji pove, da bo v nedeljo odšel na sever, kjer je lažje najti delo, in jo povabi, naj gre z njim. Doma Marcella po nesreči zažge večerjo, Delia pa prevzame krivo nase in Ivan jo ponovno pretepe. Marcella je jezna na mamo, ker se ne postavi zase; očita ji, da ni nič vredna. Delia v sobi vzame pismo iz koša in ga skrije. Na tržnici vpraša Mariso, ali jo lahko uporabi za izgovor, saj mora v nedeljo oditi od doma. Medtem ko si doma šiva obleko, opazi, da se začinja Giulio do Marcelle obnašati podobno, kot se je do nje Ivano na začetku razmerja. Ustraši se, da bi lahko Marcella končala v enakem nasilnem zakonu kot ona. Odloči se, da mora nekaj ukreniti, zato s pomočjo Williama razstreli kavarno bodočega zeta, kar pahne Giuliovo družino v revščino in posledično povzroči prekinitve zaroke.

Dejanje Delio spodbudi in postopoma začne prepoznavati svojo notranjo moč in pogum, kar jo vodi do odločitve, da se postavi zase in za svojo družino. Zdi se, da se je odločila pobegniti od moža, pri čemer kot usodni datum izbere nedeljo 2. junija. Na dogovorjeni dan se pripravi in zasnuje načrt za odhod, ne da bi vzbudila sum, vendar na isti dan umre Ottorino. Delia se odloči zamolčati tastovo smrt, a novica hitro doseže Ivana, kar Delio prisili, da začasno prestavi svoj odhod. Naslednje jutro Delia pusti Marcelli kuverto s pismom in denarjem, namenjenim za študij, ki ji ga je Ivano prepovedal, ker je bil predrag.

Delia se končno odloči uresničiti, kar je načrtovala. Po tihem se odpravi na volišče, kjer bo lahko kot številne ženske prvič imela pravico do glasovanja. Pred vstopom na volišče se zave, da je nenamerno pustila izkaznico doma,

kjer jo najde Ivano, ki se takoj napoti na volišče. Marcella najde zmečkano izkaznico in se prav tako napoti na volišče, kjer uspe mami predati dokument. Medtem Ivano pred voliščem besno išče ženo. Ko ta pride iz volilnih prostorov, se jezno usmeri proti njej, a ga Delia skupaj s številnimi pogledi ljudi ustavi in Ivano odide.

O avtorici Paola Cortellesi velja za eno najbolj vsestranskih osebnosti italijanskega umetniškega prizorišča na področju gledališča, televizije, filma in režije. Rodila se je v Rimu 24. novembra leta 1973. Pri devetnajstih letih je začela študirati igro na šoli *Teatro Blu* v Rimu, leta 1995 pa je debitirala v gledališču in skozi čas prejela številne prestižne nagrade, tudi nagrado Davida di Donatella, več srebrnih trakov ter nagradi hystria in globo d'oro. Njena televizijska kariera se je začela leta 1997 z vlogami igralko in avtorice v različnih satiričnih programih in klasičnih varietejih, dokler ni leta 2004 postala voditeljica Festivala Sanremo skupaj s Simono Venturo. Pomembna priznanja je prejela tudi za svoje delo v televizijskih serijah, na primer leta 2007, ko je prejela nagrado za najboljšo glavno igralko na Roma Fiction Festu za svojo vlogo v seriji **Maria Montessori: una vita per i bambini**. V filmu je bila uspešna kot igralka in scenaristka. Leta 2011 je prejela nagrado Davida di Donatella za vlogo v filmu **Nessuno mi può giudicare**, tri leta kasneje pa priznanje v filmih **Un boss in salotto** in **Sotto una buona stella**. Njena vsestranskost ji je omogočila, da je uspešno interpretirala tako komične kot dramatične like. Igrala je v tako odmevnih filmih, kot so: **Scusate se esisto!** (2014), **Qualcosa di nuovo** (2016), **Mamma o Papà?** (2017) in **Come un gatto in tangenziale** (2017). Leta 2020 je igrala v filmu **Figli**, ki ji je prinesel še en srebrni trak. Njena zadnja gledališka predstava je bila *Gli ultimi saranno ultimi* Massimiliana Bruna; potovala je po 59 italijanskih mestih s skupno 189 ponovitvami, ki jih je videlo več kot 250.000 gledalcev in je bila na repertoarjih gledališč tri leta, vse do leta 2007. Zahvaljujoč tej predstavi je Paola Cortellesi leta 2006 prejela številne nagrade, vključno z nagrado E.T.I. Gli Olimpici del Teatro za najboljšo izvajalko monologa, nagrado kritikov in nagrado anima. Leta 2022 je debitirala kot režiserka s filmom **Jutri je še en dan**, s čimer je znova potrdila svoje izjemne sposobnosti na različnih umetniških področjih.

Režiserka o filmu »Filmska govorica povabi gledalce k filmu na način, ki ni presurov. Ker uporabljam komične prvine, čeprav film sam po sebi ni komedija, gledalce nežno povabim v zgodbo. Na ta način lahko govorim o nečem izjemno resnem, a pri gledalcih ne vzbudim odpora. /.../ Gre za zelo sodoben film, ki se dogaja v preteklosti. Hotela sem raziskati, kaj je ostalo enako in kaj se je spremenilo. Na bolje se je spremenilo to, da imamo pravice, ki so zapisane v ustavo. Na žalost pa je ostala toksična miselnost, ki smo ji danes še vedno priča. V Italiji se femicid zgodi vsakih 72 ur. In femicidi so le vrh ledene gore.«

»Želela sem prikazati ženske, ki sem si jih predstavljala iz zgodb svojih babic; dramatične dogodke, pripovedovane z željo po nasmehu, zgodbe o trdih življenjih, ki so si jih vsi delili na dvorišču. Veselje in stiske, vse na očeh, vse vedno skupaj. V teh zgodbah so bile običajne ženske: tiste, ki niso pisale zgodovine, ki so sprejele življenje prevar in zatiranje, ker je bilo tako določeno, ne da bi se spraševale. Tako je bilo. In včasih tako še vedno je. Ko sem s svojo hčerko brala knjigo za deklice o zgodovini ženskih pravic, sem našla odrešitev za Delio, pa tudi zaključek te zgodbe. Korak za korakom sem jo gradila skupaj z mojima neločljivima sopotnikoma Furiom in Giulio, ki sta me prva razumela, spodbujala in motivirala. In mi zaupala. /.../ S filmom **Jutri je še en dan** sem želela prikazati izredne dosežke mnogih običajnih žensk, ki so nezavedno gradile našo državo. Delia so naše babice in prababice. Kdo ve, ali so kdaj zaslutile "jutri". Za Delio "jutri" obstaja. Je ponedeljek, in je zadnja priložnost, da začne graditi boljše življenje.«

– Paola Cortellesi

Odzivi »Povejmo kar takoj: režijski prvenec Paole Cortellesi je vsekakor izjemen. **Jutri je še en dan** /.../ je film, ki preseneča: najprej zaradi izbire teme (vsakdanje življenje preprostega človeka v Rimu leta 1946), potem zaradi izvirnosti tona, ki lahko prehaja iz drame v farso in nazaj, predvsem pa zaradi režijskih odločitev, ki najdejo nepričakovano ravnotežje med realističnim ter bolj shematskim in didaktičnim tonom. /.../ Presenetljiv in izviren prvenec.«

– Paolo Mereghetti, *Corriere della Sera*

»Premišljen, čustveno izpolnjujoč, nadvse zabaven, neponovljiv film z zaključkom, ki spretno spodnese naša pričakovanja.«

– Jonathan Romney, *Financial Times*

»Film, v katerem se brezsravno staromodna melodrama razvije v bolj premišljeno zgodbo o majhnih zmagah na poti do ženskega opolnomočenja.«

– Allan Hunter, *Screen Daily*

»Režiserka nas drži na robu sedeža s suspenzom, ki nazadnje združi osebno s političnim na nekoliko sleparski, a vendarle učinkovit način. To je film, pripovedovan z izjemno samozavestjo in stilom.«

– Peter Bradshaw, *The Guardian*

»Paola Cortellesi je ustvarila redek filmski čudež, ki je drzen do točke, ko postane kičast; preprost in celo lep film. /.../ Režiserka uporabi brezsravno preprost scenarij, ki mu ni tuj noben kliše ali arhetip. /.../ Film si prisvoji najznačilnejše prvine neorealizma ter jih obarva s tako provokativno lažno rožnato, da na koncu iz njega veje čista iskrenost. Režiserka noče ničesar prikriti, še manj pa povabiti gledalca na prefinjeno srečanje. Vse je zelo očitno, saj je prav v tem moč filma: v lepoti preprostega, v pravičnosti elementarnega, v resnici vsega skupaj.«

– Luis Martínez, *El Mundo*

Pred ogledom filma

V poglavju bodo predstavljena določena izhodišča, na katera so lahko učenci pozorni ob gledanju filma. Zaradi konca, ki naj ne bo razkrit, da se ne uniči izkušnja prvega ogleda filma, bodo določene teme obravnavane v naslednjem poglavju – *Izhodišča za pogovor po filmu*.

Zgodovinsko ozadje Za lažjo orientacijo v zgodovinskem obdobju, v katerem se razvija zgodba filma, lahko pred ogledom mladim predstavimo čas, v katerega bodo s filmom vstopili.

Leto 1946 je bilo za Italijo prelomno obdobje, ki je zaznamovalo začetek novega političnega in družbenega reda. Po koncu druge svetovne vojne leta 1945 se je država soočala z izzivi povojne obnove, politične nestabilnosti in odločitve o svoji prihodnosti. Gospodarstvo je bilo v razsulu, infrastruktura porušena, mnogi ljudje pa so bili brez doma. Eden najpomembnejših dogodkov leta 1946 je bil referendum o ustavni ureditvi, ki je potekal 2. junija. Referendumsko vprašanje se je glasilo, ali želijo Italijani ohraniti monarhijo, ki jo je vodila družina Savoja, ali pa naj postane Italija republika. Rezultati referenduma so bili tesni, vendar je večina Italijanov (54,27 %) glasovala za ustanovitev republike. Tako se je končalo večstoletno obdobje monarhije v Italiji, kralj Umberto II. pa je bil prisiljen oditi v izgnanstvo. Skupaj z referendumom o ustavni ureditvi so potekale tudi volitve v ustavodajno skupščino, ki je imela nalogo pripraviti novo ustavo za republiko. Na teh volitvah so lahko prvič v zgodovini Italije glasovale tudi ženske, kar je bil pomemben korak v smeri enakopravnosti spolov. Ustava, ki je bila dokončno sprejeta decembra 1947, je določila temelje za delitev oblasti, državljske pravice in demokratično ureditev države.

Na mednarodnem prizorišču je Italija leta 1946 začela postopke za vstop v Organizacijo združenih narodov (OZN), kar je predstavljalo vrnitev države v mednarodno skupnost po izolaciji, ki jo je povzročila fašistična preteklost. Italija je morala rešiti tudi ozemeljska vprašanja, predvsem v zvezi z mejo z Jugoslavijo in statusom Trsta, kar je bil predmet intenzivnih pogajanj v povojnih letih.

Neorealizem Mladim, ki jih zanima film, lahko na kratko predstavimo pojem in glavne značilnosti neorealizma. Po ogledu filma naj poskušajo ugotoviti, katere elemente neorealizma so opazili v filmu in v katerih prizorih.

Italijanski neorealizem je filmsko gibanje, ki se je uveljavilo v Italiji približno med letoma 1943 in 1952. To gibanje je v zgodovini filma izjemno pomembno, saj je prineslo korenite spremembe v načinu pripovedovanja zgodb in prikazovanja realnosti na filmskem platnu.

Značilnosti italijanskega neorealizma

- 1. Prikazovanje resničnosti:** italijanski neorealizem je znan po svoji osredotočenosti na prikazovanje vsakdanjega življenja in realnosti povojne Italije. Filmi so pogosto prikazovali stiske in težave revnih, delavskega razreda, brezposelnih in marginaliziranih skupin. Te zgodbe so bile velikokrat navdihnjene z resničnimi dogodki.
- 2. Tematika socialne in ekonomske stiske:** filmi neorealizma so se pogosto ukvarjali s socialnimi temami, kot so revščina, brezposelnost, stanovanjska kriza, pa tudi s posledicami vojne, družinsko dinamiko in družbeno neenakostjo. Prikazati so poskušali resničnost življenja navadnih ljudi, ki so se soočali s težkimi razmerami.
- 3. Uporaba neprofesionalnih igralcev:** ena ključnih značilnosti neorealističnih filmov je uporaba neprofesionalnih igralcev. Režiserji so pogosto izbirali ljudi z ulice, ki so s svojo avtentičnostjo prispevali k realističnemu prikazu likov. S tem so dosegli občutek naravnosti in spontane interakcije, ki ga ni bilo mogoče doseči z izkušenimi igralci.
- 4. Naravne lokacije:** neorealistične filme so večinoma snemali na lokacijah na prostem, v resničnih urbanih in ruralnih okoljih, ne pa v filmskih studiih. To je omogočilo prikaz pristnih prizorov mestnih in podeželskih krajin, ruševin, uničenih zgradb in življenja na ulici, kar je še dodatno prispevalo k občutku realnosti filma.
- 5. Minimalistični pripovedni slog:** zgodbe v neorealističnih filmih so bile pogosto preproste, z linearnim zapletom in osredotočene na vsakdanje dogodke. Namesto dramatičnih zapletov in spektakla so se filmi osredotočali na drobne, a pomembne trenutke iz življenja likov, kar je ustvarilo občutek dokumentarnega sloga.
- 6. Moralna in humanistična sporočila:** neorealistični filmi so pogosto nosili močna moralna in humanistična sporočila. Režiserji so prikazovali človeško dostojanstvo, solidarnost in sočutje v težkih okoliščinah, kar je občinstvo spodbudilo k razmisleku o socialnih problemih in družbenih neenakostih.

Pomembni filmi in režiserji

Za vse, ki bi se radi seznanili z najpomembnejšimi deli italijanskega neorealizma, priporočam ogled filmov:

- **Rim, odprto mesto (Roma, città aperta, 1945)** režiserja Roberta Rossellinija,
- **Tatovi koles (Ladri di biciclette, 1948)** režiserja Vittoria De Sice,
- **Zemlja drhti (La Terra Trema, 1948)** režiserja Luchina Viscontija,
- **Umberto D.** (1952) režiserja Vittoria De Sice.

Režiserji, kot so Roberto Rossellini, Vittorio De Sica in Luchino Visconti, so bili ključni ustvarjalci tega gibanja, ki so s svojim delom postavili temelje za moderno filmsko umetnost.

Italijanski neorealizem je imel velik vpliv na svetovno kinematografijo in ostaja pomemben del filmske zgodovine, ki jo še danes preučujemo in občudujemo zaradi poguma in inovativnosti pri prikazovanju resničnega življenja.

Glasba v filmu Glasba je eden ključnih elementov pri strukturiranju filma. Pomembno vlogo igra pri ustvarjanju vzdušja ter pri oblikovanju in stopnjevanju pripovednega toka filmske zgodbe. Glasbo v filmu **Jutri je še en dan** lahko razdelimo na originalno filmsko partituro, ki jo je napisal Lele Marchitelli, in na že obstoječe popularne pesmi različnih ustvarjalcev, ki so bile vključene v film.

Mladim postavite izziv: pred ogledom filma bodo poslušali določeno pesem in nato razmišljali, kakšen prizor bi se najbolje ujema s to glasbo. Izziv je lahko individualen ali pa učence razdelite na manjše skupine. Učitelji naj učencem pomagajo s prevodom besedil posameznih pesmi. Razmišljanje lahko poteka v več smereh, na primer:

- kakšno dogajanje, lokacijo ali lik si mladi predstavljajo ob poslušanju glasbe?
- kakšen žanr ustreza glasbi (komedija, grozljivka, akcija, romanca ...)?

Za poslušanje priporočam tri pesmi, ki so uporabljene v filmu:
M'innamoro davvero – Fabio Concato ([povezava](#)),
Nessuno – Ferruccio Spinetti & Petra Magoni ([povezava](#)),
Perdoniamoci – Achille Togliani ([povezava](#)).

Po ogledu filma lahko primerjate razmišljanja učencev o uporabi pesmi z dejanskimi prizori, predstavljenimi v poglavju *Izhodišča za pogovor po ogledu filma*.

Družinsko nasilje Kljub temu da je film žanrsko opredeljen kot komična drama, so v njem prizori družinskega nasilja, ki se kažejo v razmerju med možem in ženo. Prisotna je tako oblika psihičnega kot telesnega nasilja. Med oblike psihičnega nasilja štejemo poniževanje, grožnje, žaljenje, posmehovanje, zaničevanje, ignoriranje ali izvajanje pretiranega nadzora nad družinskim članom. Povzročitelj nasilja drugim članom družine vzbuja občutke manjvrednosti, nemoči, strahu, ponižanja ali duševne stiske. Kot telesno nasilje pa razumemo kakršnokoli uporabo telesne sile (npr. pretepanje, brcanje, klofutanje, davljenje, odriavanje, privezovanje, lasanje, metanje predmetov). Pri tem ni nujno, da so posledice telesnega nasilja vidne navzven (npr. telesne poškodbe, podplutbe, otekline, odrgnine, zlomi), ampak gre lahko za skrite telesne poškodbe (npr. notranje krvavitve).

Učitelji naj presodijo, ali se je treba o tej temi z učenci pogovoriti pred ogledom filma. Dodatne informacije v zvezi z družinskim nasiljem lahko najdete na spletni strani:

<https://www.zadusevnozdravje.si/pomagam-sebi/spoprijemanje-s-tezavami-in-stiskami/nasilje-v-druzini/>.

Izhodišča za pogovor po ogledu filma

Vsebinska vprašanja ter vprašanja, vezana na like in tematiko filma

Film **Jutri je še en dan** je umeščen v specifičen zgodovinski kontekst, ko ženske praktično niso imele nobenih pravic. Po ogledu naj učenci navedejo prizore iz filma, ki prikazujejo primere manjvrednega položaja ženskih likov. Ali je ta specifični položaj opazen v filmu samo v nižjem družbenem sloju ali se kaže tudi pri višjih slojih?

Kot zanimivost povprašajte učence, ali vedo (lahko tudi ugibajo), kdaj in katera država je prva omogočila volilno pravico ženskam. Tukaj so navedeni nekateri primeri:

- 1. Nova Zelandija (1893):** Nova Zelandija je bila prva suverena država na svetu, ki je ženskam priznala splošno volilno pravico. Ženske so prvič volile leta 1893;
- 2. Avstralija (1902):** Avstralija je ženskam priznala volilno pravico leta 1902, vendar je bila ta pravica sprva omejena na bele ženske. Pripadnice avtohtonega prebivalstva so polno volilno pravico pridobile šele leta 1962, vendar glasovanje ni bilo obvezno. Šele leta 1984 so avtohtoni prebivalci postali dolžni glasovati tako kot vsi drugi Avstralci;
- 3. Finska (1906):** Finska, takrat del ruskega imperija, je ženskam omogočila volilno pravico leta 1906 in je bila prva evropska država, kjer so ženske imele pravico voliti in biti izvoljene v parlament;
- 4. Norveška (1913):** Norveška je postala druga evropska država, ki je ženskam podelila volilno pravico leta 1913;
- 5. Združeno kraljestvo (1918 in 1928):** po prvi svetovni vojni je Združeno kraljestvo leta 1918 ženskam, starejšim od 30 let in s premoženjem, podelilo volilno pravico. Leta 1928 so ženske pridobile enake volilne pravice kot moški;

- 6. Združene države Amerike (1920):** ZDA so volilno pravico žensk uzakonile z 19. amandmajem k ustavi leta 1920, po dolgotrajnem boju sufražetk, vendar so temnopolti prebivalci dokončno to pravico pridobili šele s sprejetjem Zakona o volilnih pravicah leta 1965;
- 7. Švica (1971):** Švica je ženskam podelila volilno pravico šele leta 1971, kar je relativno pozno v primerjavi z drugimi zahodnimi državami;
- 8. Slovenija (1945):** na območju današnje Slovenije so ženske pridobile volilno pravico po drugi svetovni vojni, leta 1945, ko je Slovenija postala del nove socialistične Jugoslavije;
- 9. Savdska Arabija (2015):** Savdska Arabija je trenutno zadnja država, ki je ženskam podelila volilno pravico. Ženske so prvič dobile pravico glasovati in kandidirati na volitvah leta 2015.

V filmu Delia prejme pismo, ga prebere in skriva. Povprašajte učence, kaj so sprva mislili, da je pisalo v pismu, in kdo bi ji pismo lahko poslal. Na koncu filma izvemo, da je šlo za vabilo na volitve. Povprašajte učence, zakaj mislijo, da je Delia pismo skrila.

Delia je glavna protagonistka filma, okoli katere je osredotočena zgodba. Režiserka je v intervjuju povedala, da je Delia precej nevedna, tako kot številne ženske tistega časa, ki nikoli niso mogle izbirati ničesar v svojem življenju. Nima ambicij, razen želje po dobri poroki za svojo hčerko (neverjetno je, da je to še danes za mnoge družine in mlade ženske dosežek, končna točka). Kako bi opisali Delio in katere so njene glavne lastnosti? Kateri so zanjo trenutki sreče? Kako se Delia spopada z nasiljem? Ali ji uspe prekiniti tok nasilja? Kako bi se na njenem mestu odzvali vi? Ali je lik Delie z začetka filma enak liku Delie na koncu filma? Katere so bistvene razlike?

Delijina najboljša prijateljica je Marisa, prodajalka zelenjave na lokalni tržnici. Primerjajte razmerje med Mariso in njenim možem z razmerjem med Delio in Ivanom.

Kako bi opisali Ivana? Ali mislite, da je Ivano še vedno zaljubljen v Delio? Kako Delia opravičuje Ivanovo nasilno vedenje? Kako se na njegovo nasilno vedenje odziva okolica in kako njegov oče Ottorino? Ali mislite, da je Ivano podedoval nasilno vedenje od svojega očeta?

Kako bi opisali ostale družinske člane? Kakšen je odnos družinskih članov do Delie in kakšen odnos ima do njih sama? Kako Ivano vzgaja Marcello in kako sinova? Ivano Marcelli ne dovoli, da bi odšla na srednjo šolo, saj je študij predrag. Kljub temu takoj pove, da bo na šolanje odšel sin Sergio. Ali mislite, da pri Ivanu spol otrok določa njihovo prihodnost? Kaj mislite, kakšna je po Ivanovem mnenju najboljša možna prihodnost za ženske?

Kako bi opisali lik Marcelle? Režiserka je v intervjuju omenila, da Delia ravno z opazovanjem Marcelle razume, da mora spremeniti že načrtano pot njunih življenj. Kateri prizor z Marcello v filmu je bil ključen za Delijino odločitev, da nekaj ukrene? Kakšen je Marcellin odnos z Giulio? Ali mislite, da je Delia pravilno ravnala, ko je s pomočjo Williama razstrelila kavarno?

Vprašajte učence, kako razumejo naslov filma in na kaj se nanaša. Vprašajte jih, ali se spomnijo trenutka v filmu, ko Delia izreče stavek: Jutri je še en dan. Kaj se je zgodilo pred tem in kaj ji daje moč, da poskuša uresničiti svoj načrt?

Režiserka je omenila, da so bile protagonistke zgodb njenih babic običajne ženske, ki niso pisale zgodovine in so sprejele življenje prevar in zatiranj, ker je bilo tako določeno, ne da bi se spraševale zakaj. Zato si je poskusila predstavljati, kaj so občutile tiste resnične ženske, ko so prejele pismo, v katerem je nekdo – veliko pomembnejši od njihovih domačih mučiteljev – potrdil njihovo pravico, da nekaj pomenijo. V prizoru na volišču lahko vidimo skupino žensk, ki so se v stranskih vlogah pojavljale v filmu. Kako je v filmu nakazano, da je bil za njih to pomemben dogodek?

Kako se film konča? Kako razumete zadnji prizor, v katerem pred voliščem vsi zaprejo usta in stisnejo ustnice? Kako je to povezano s prizorom prej, ko so si dekleta z ustnic brisale šminko? Zakaj je bil na tem mestu potreben množični prizor? Katere vse označevalce pomembnosti trenutka še opazite v teh zadnjih prizorih? Kaj mislite, da se zgodi z Delio po koncu filma?

Paola Cortellesi je prizor podkrepila s pesmijo *A bocca chiusa* (*Z zaprtimi usti*) Daniela Silvestrija. Učitelji lahko dijakom preberejo besedilo pesmi in se pogovorijo z njimi o vsebini. Kako se ta nanaša na zaključni prizor v filmu? Dijaki, ki se učijo italijanščine, lahko pesem poskusijo prevedi sami in prevod primerjajo z filmom. Pri tem naj upoštevajo, da film zaradi oblikovanja in načina branja podnapisov besedilo prilagaja drugače, kot bi ga v knjigi ali popevki.

A bocca chiusa

Daniele Silvestri

Fatece largo che passa domani, che adesso non si può,
Oggi non apro, perché sciopererò
E andremo in strada co' tutti gli striscioni
A fare come sempre la figura dei fregnoni

A me de questo, sai, non me ne importa niente,
Io oggi canto in mezzo all'altra gente,
Perché ce credo o forse per decenza
Che partecipazione certo è libertà ma è pure resistenza

E non ho scudi per proteggermi, né armi per difendermi,
Né caschi per nascondermi o santi a cui rivolgermi,
Ho solo questa lingua in bocca e forse un mezzo sogno in tasca
E molti, molti errori brutti, io però li pago tutti

Fatece largo che passa il corteo, se riempiono le strade,
Via Merulana, così pare un presepe
E semo tanti che quasi fa paura
O solo tre sfigati come dice la questura

E le parole, sì, lo so, so' sempre quelle,
Ma è uscito il sole e a me me sembrano più belle,
Scuola e lavoro, che temi originali,
Se non per quella vecchia idea de esse tutti uguali

E senza scudi per proteggermi, né armi per difendermi,
Né caschi per nascondermi o santi a cui rivolgermi
Con solo questa lingua in bocca e se mi tagli pure questa,
Io non mi fermo, scusa, canto pure a bocca chiusa

Guarda quanta gente c'è che sa rispondere dopo di me
A bocca chiusa,
Guarda quanta gente c'è che sa rispondere dopo di me
A bocca chiusa

A bocca chiusa, a bocca chiusa,
Guarda quanta gente c'è a bocca chiusa,
Guarda quanta gente c'è a bocca chiusa

Z zaprtimi usti

Umaknite se, pridite spet jutri,
danes ne bo nič. Danes ne odprem, stavko se grem.
Z napisi na ulico bomo zakorakali,
pa čeprav za bedake nas bodo imeli.

A ni mi mar, danes pel bom z množico,
ker verjamem ali ker se pač spodobi,
da participacija resda svobodo nam daje,
a pomeni tudi upor.

Nimam ščita, da branil bi me, ne orožja, da uprl bi se,
še čelade nimam, pa tudi zavetnika ne.
Samo jezik v ustih imam, sanje v žepu
in za ves nahrbtnik napak. A vse do zadnje plačal bom.

Umaknite se, sprevid zdaj gre in ulice polnijo se.

Vem, da besede se ponavljajo,
a ko sonce posije, še lepše zvenijo.
Šola in služba, kako izvorni temi,
morda le zaradi stare zamisli, da vsi smo si enaki.

Nimam ščita, da branil bi me, ne orožja, da uprl bi se,
še čelade nimam, pa tudi zavetnika ne.
Samo jezik v ustih imam, in če še tega mi odrežeš,
me ne ustaviš, saj pel bom z zaprtimi usti.

Poglej, koliko ljudi za mano še odgovoriti zna
z zaprtimi usti.

Poglej, koliko ljudi za mano še odgovoriti zna
z zaprtimi usti. Z zaprtimi usti. Z zaprtimi usti ...

Ali so po vašem mnenju volilne pravice za ženske prispevale k zmanjšanju neenakopravnosti med spoloma? Ali lahko danes še vedno opazimo primere neenakopravnosti med spoloma – in če jih, kje jih lahko zasledimo?

Obraznava nasilja v filmu

Nasilje v filmu je lahko prikazano na vrsto različnih načinov, ki ustrezajo določenemu žanru ali viziji režiserja. Poglejmo si najbolj pogoste primere.

- 1. Grafično nasilje:** nasilje je prikazano na realističen in pogosto šokanten način, z veliko podrobnostmi, kot so kri, poškodbe in bolečina.
- 2. Sugerirano nasilje:** nasilje ni prikazano, ampak je le nakazano. Film lahko uporabi zvoke in odzive likov, da se občinstvo zave, kaj se dogaja.
- 3. Estetizirano nasilje:** nasilje je prikazano na stiliziran način. To lahko vključuje počasne posnetke, posebno osvetlitev, neobičajne kote kamere ali koreografirane sekvence.
- 4. Komično nasilje:** nasilje je prikazano na humorističen ali pretiran način, kjer je namen ustvariti smeh.
- 5. Simbolično nasilje:** nasilje je prikazano na simbolni ali metaforični ravni, kjer vizualni elementi namigujejo na nasilna dejanja, a ta niso neposredno prikazana.

V filmu **Jutri je še en dan** so uporabljeni različni primeri prikaza nasilja. Ali lahko navedete primere nasilja, ki ste jih opazili v filmu, in jih umestite v zgornjo razvrstitev? Zakaj menite, da režiserka uporablja različne načine za prikazovanje nasilja?

Potujitveni in komični elementi

Potujitveni elementi v filmu so način, ki ga filmski ustvarjalci uporabljajo, da namerno ustvarijo distanco med gledalcem in filmsko zgodbo. S tem je gledalec opozorjen, da gleda film, kar mu omogoča kritično razmišljanje o tematiki, namesto da bi jo pasivno spremljal. Hkrati pa tako avtorica pokaže tudi, da ne gre za dobesedno kopijo neorealističnih filmov izpred 40 let, ampak za filmsko pripoved v sodobnem času, z novo interpretacijo tedanjih elementov. Koncept potujitve izvira iz gledališča; znan je pod imenom *verfremdungseffekt* in je najbolj prisoten v delih nemškega dramatika Bertolta Brechta. Ali je dogajanje v filmu **Jutri je še en dan** ves čas predstavljeno realistično? Kje se kaže realizem in kje se kažejo odmiki od realističnega prikazovanja oziroma potujitveni elementi?

Vprašajte učenke in učence, ali se spomnijo, kako se film začne. Prvi ali tudi uvodni prizor v filmu pogosto določa ton in vzdušje celotne zgodbe. Namenjen je temu, da pritegne pozornost gledalca in nam predstavi svet, like in teme, s katerimi se bo film ukvarjal. Kaj nam predstavi prvi prizor v filmu **Jutri je še en dan**? Že takoj vidimo Ivanovo grobost, vseeno pa prizor vsebuje tako komičnost kot resnost. Se je vam prizor zdel komičen ali resen? Obrazložite zakaj. Kakšna je glasba? Kaj počneta lika, da poudarita tako vzdušje? Katere teme filma se nakažejo že v prvem prizoru?

Po besedah režiserke se film loteva resnih in pomembnih tematik z občasno komičnim pogledom, v skladu s tradicijo najbolj priljubljenega italijanskega filma. Komični elementi, ki jih opazimo v filmu, izhajajo iz duhovitih dialogov, karakterjev in situacij. Ali bi znali najti prizore, ki vsebujejo komične elemente? Kateri komični element bi povezali s prizorom med Delio in mehanikom Ninom, ko jesta čokolado? Prizor si lahko ogledate še enkrat, najdete ga v poglavju *Film in glasba* v nadaljevanju gradiva.

Med filmskimi žanri je odmik od realnega prikazovanja zelo jasno viden v muzikalih. V tem žanru zgodbo podpirajo pesmi, ples in govorni dialog. Ali opazite kakšne elemente muzikala v filmu **Jutri je še en dan**?

Vprašanja, vezana na estetiko filma

Če ste pozorno spremljali film, ste morda opazili spremembe v formatu slike na začetku. Za sekvenco, ki odpre film, je režiserka uporabila format 4:3, ki je bil značilen za starejše filme, kot so na primer neorealistični, pa tudi komedije 'all'italiana'. Razmerje 4:3 pomeni, da so za vsake štiri enote širine prisotne tri enote višine. **Jutri je še en dan** se s formatom 4:3 in začetkom zgodbe filma močno opira na tradicijo zgodnjih neorealističnih filmov, ki so bili posneti v tem formatu. Ko se format slike razširi, nam režiserka sugerira, da bomo gledali film, ki bo kljub navdihu neorealizma uporabil nekatere sodobnejše pristope. Ali lahko opazite, kateri so ti elementi – vizualni in zvočni?

Odlomek nakazuje dva očitna pristopa. Prvi je uporaba počasnega posnetka (slow motion), drugi pa uporaba sodobnejše glasbe (*Calvin – The Jon Spencer Blues Explosion* z albuma *Acme*, ki je izšel leta 1998), s čimer ja nakazan časovni premik. V odlomku, torej že takoj na začetku filma, nas režiserka postavi tudi v čas dogajanja in nakaže tematske poudarke (vsakdanje življenje običajnih ljudi, dogajanje na ulici, povojni čas, prisotnost zavezniške vojske, moška se obračata za žensko, ki gre mimo ...).

Zakaj mislite, da je režiserka uporabila črno-belo tehniko snemanja? Kje opazite estetske ali vsebinske sorodnosti v filmu **Jutri je še en dan** z italijanskim neorealizmom? Režiserka omenja, da se je navezovala na tako imenovani 'rožnati neorealizem'. Učence lahko povprašate, kaj mislijo, na kaj bi se lahko nanašal izraz 'rožnati neorealizem'. Paola Cortellesi je v intervjuju omenila, da 'rožnati neorealizem' pripoveduje o resničnih dogodkih in likih, a v romantičnem kontekstu, kjer je na koncu glavno gonilo ljubezenska zgodba.

Film in glasba Na kakšen način so v film vpete pesmi? Ali besedila pesmi podpirajo filmsko zgodbo?

Če ste pred ogledom filma (glej poglavje *Pred ogledom filma*) poslušali priporočene pesmi *M'innamoro davvero*, *Nessuno* in *Perdoniamoci* in nato razmišljali, kakšen prizor bi se najbolje ujema s to glasbo, lahko na spodnjih povezavah primerjate vaša razmišljanja z dejansko uporabo glasbe v filmu.

Ob ogledih odlomkov se pogovorite tudi o vseh elementih filma, ki smo jih opisovali v prejšnjih poglavjih: uporabi humorja, prikazu nasilja, oblikovanju likov filma, temah, ki jih film odpira ...

M'innamoro davvero – Fabio Concato
Prizor je primer komično-romantičnega trenutka med likoma, med katerima je še vedno očitna simpatija.

Nessuno – Ferruccio Spinetti & Petra Magoni
Potem ko Delia doma otokom ponudi ameriško čokolado, ki jo je prejela v zahvalo od vojaka, jo Ivano iz ljubosumja pretepe. Glasba ublaži nasilje in ga z besedilom postavi v kontekst notranjega občutka lika.

Perdoniamoci – Achille Togliani
Pred tem prizorom je Ivano znova pretepel Delio, Ottorino pa ga poduči, da je njegovo nasilje šlo čez ustrezno mejo. V tem prizoru glasba (*Perdoniamoci*, kar lahko prevedemo kot *Odpustimo si*) izraža tisto, česar Ivano ni sposoben ubesediti, in kaže, kaj so razlogi, da ga Delia ne zapusti, čeprav bi ga morala (prvi dnevi njune ljubezni, skupno življenje in spomini, prošnje in lažno upanje, da se bo spremenil ...).

Dodatno

Ob ogledu filma v kinodvorani ali sami v razredu se lahko preizkusite v kvizu, ki temelji na filmu **Jutri je še en dan** in debatirajte o aktualnih vprašanjih, s katerimi se soočajo ženske pri nas in po svetu. Več na [povezavi](#).